

Giv Kejseren, hvad Kejsers er, og Gud, hvad Guds er
Novelle
af
Kaj Munk

{S.1}¹

Drengen var ikke mere end 17 Aar. Men det er maaske ogsaa den Alder, da det kan koge hedest i En. Og det kogte i Eli. I to Maaneder havde han holdt sig nær til den unge Mester fra Nazareth, indsuget hvert Ord, der faldt fra hans Mund, stjaalet sig til at røre ved de Blomster, der havde baaret hans trætte Legeme, naar han havde undt sig et Hvil ved Vejen. I to Maaneder havde Eli ikke været i sit Hjem. Og saa skulde det just ske, at da han stak Hovedet ind i Aften bare for at sige til sin Mor, at hun ikke skulde nære Frygt for ham, for han var stadig i bedste Behold, da stod den lille snuskede Zecchinus i Stuen for at opkræve Skatten til Kejseren; og Elis Far krummede den krumme Ryg yderligere og sled sig med sine slæbende Skridt hen over Gulvet til Dragkisten, hvor Denarerne laa omhyggeligt aftalte og lagt til Side just til dette Øjemed. Bly og tavs stod Drengen i Døren og bed sig i Læben. Fra Hus til Hus slimede Zecchinus sig, og ikke een spyttede paa ham, ikke een løftede Haanden til Slag. Guds udvalgte Folk fandt sig uden Kny i at være Slaver for den Fremmede, for Hedningen. Oh, om han blot havde været ældre, om han blot havde været anset nok til at kunde vove sig frem med Spørgsmaal til Mesteren! Hvad vilde han ikke give for af ham at kunde faa Svar paa det pinende Problem: "Er det tilladt at give Kejseren Skat?"

{S. 2}

Den lille Eli var ikke den eneste, der hængte efter Profeten af Nazareth. En talrig Skare af Folkets brede Lag, der sukkede under det romerske Tyranni og som ingen Tillid havde til sine egne Førere, havde i en Fortvivlelse vendt sig til den nye Profet i et Galgenhaab om, at han var den, der kunde vise Vej. Og jo mere hans Stjerne steg hos Masserne, des mere skuledes der til ham af de Herrer af Overlagene, der betragtede sig som privilegerede til at tale paa Folkets Vegne. Der var Sadukæerne, som saa Folkets Redning i, at alting for Guds Skyld kunde gaa saa roligt som muligt, og som, hvis Kikkerten havde været opfundet den Gang, vilde have sat den for det blinde Øje, der i hvert Fald var opfundet. Og der var Farisæerne, hvis Vaaben var Tavshed, Indesluttethed, Surhed og

¹ {...} indikerer sidetal i det originale, håndskrevne dokument.

Foragt. Endelig var der Herodianerne, som foretrak Sædet mellem de to Stole. Lidet var disse Partier enige om; men deri enedes de, at hørte de Jesu Navn nævne, da saa de rødt. De saa rødt i Fællesskab. De lagde Raad op sammen mod denne Opvigler². De skyede intet Middel for at komme ham til Livs. Nu fandt en fantasifuld Hjerne imellem dem paa, at man maatte kunne tvinge ham bort fra den Kurs midt mellem Scylla og Charybdis³, han hidtil saa snedigt? eller saa naivt? i hvert Fald lykkeligt havde formaaet at holde. Man maatte kunne tvinge ham til en Stillingtagen, der enten fik det jødiske Folk til at droppe ham eller fik dets Herre, Romerne, til at rette deres uhyggelige Opmærksomhed paa ham.

{S. 3}

I det Øjeblik, Eli havde faaet samlet sit Mod sammen til at træde frem for Mesteren med sit Spørgsmaal, dukkede Deputationen frem i Vejsvinget. Det gav et Sæt i Knøsen, han fik Kvalme af Forskrækkelse, han tænkte: nu gælder det min kære, kære Mesters Liv. Ak Herodianeren Kenaja var en vandrende Statue af Affabilitet, selv Farisæeren Mattatias formaaede at præstere et Skøjerglimt⁴ i Øjet. Kenaja gjorde endog et lille Buk, og Mattatias slog ud med Haanden som over for en Ligemand. Det var dem en Ære ... og Lykke ... at møde saa særpræget en Ordets Forkynder som den nazaræiske Mester; denne sjældne Vare Sanddruhed Tiderne var jo onde ... Mennesker gik Krogveje de søgte at bevare Skinnet for at redde Skindet, høhøhø ... men her var endelig en Mand, der lærte Guds Vej i Sandhed og ikke brød sig om nogen, ikke saa paa Menneskers Person; netop af saadan en Personlighed vilde det være af enestaaende Betydning at faa en Udtalelse til den Enquete, der i Øjeblikket optog Sindene i de højere Samfundslag: om det var tilladt at give Kejseren Skat eller ej.

Eli vovede ikke at aande. Han havde helt glemt i Øjeblikket, at det var hans eget Spørgsmaal. Han mærkede kun, at Luften var ladet med Forvarsel for dødbringende Uvejr. Han saa paa de to Spørgere, der næppe orkede at bevare Smilene om deres bange Munde, han saa paa Mængden, der stod ubevægelig; Hoved ved Hoved. Saa saa han paa Mesteren, hvis Blik hvilede alvorligt, næsten sørgmodigt granskende paa de to Interviewere.

{S. 4}

² Ifølge Ordbog over det danske Sprog: *person, som opvigler andre, især: søger at ophidse til uro, oprør osv.* de, der vove at tale høyt mod nogen.

³ Scylla og Charybdis: Reference til Odysseen af Homer, hvor de to mytologiske, kvindelige væsener, Scylla og Charybdis, bevogter det stræde, Odysseus og hans mænd må passere. Udtrykket 'mellem Scylla og Charybdis' kan i overført betydning betegne det at træffe et nødvendigt valg mellem to onder - mellem pest eller kolera. At menneskemængden i teksten ønsker at tvinge Jesus væk fra kursen midt mellem Scylla og Charybdis må betyde, at han formår at undgå sådanne ultimatum-situationer. Han kan hverken lokkes til den ene eller anden side.

⁴ Skøjer kan, ifølge Ordbog over det danske Sprog, betyde: listig, snu, forsoren, lystig fyr; gavtyv.

Det var langt ud paa Natten, inden Drengen kom saa meget til sig selv igen, at han overhovedet blev sig bevidst, han endnu var til. Etsteds i Bjergene laa han, og hans Ansigt var grimet og ophovnet af Graad. Da Mesteren omsider havde svaret, havde han spurgt efter Skattens Mønt og peget paa Drachmen, de bragte ham: Hvis Billed og Indskrift er dette? „Kejserens”, havde de mumlet, de to, og Mesteren havde nikket: „Saa giv Kejseren, hvad Kejserens er, og Gud, hvad Guds er.”

En uhyre Lettelse havde gjort Drengen saa slap i Knæene, at han følte det, som om han løftedes: Jesus havde klaret den, det var godt gjort, mageløst; der stod de to og vidste hverken ud eller ind. Og Folk havde klappet i Hænderne, og han havde selv klappet og raabt og kylet sin Hue til Himmels og fanget den igen. Og saa var der pludselig påkommet ham en Ækelhed, og han havde listet sig bort fra dem alle som en gildet Hund. Var dette den Helt, han tilbad, den Navnkundige, der ikke kendte til Menneskefrygt. Han havde klaret sig, javel, men var det Meningen?, han skulde have klaret Spørgsmaalet i Stedet for sig selv. Frygtløs skulde han have slynget de to Hyklere ind i Ansigtet: “Kun fejge og æreløse underordner sig ydmygt Erobreren”, eller, om det ikke var hans Mening, saa et klart Svar lige ind mod Hjertet af Tilhængerne: “Ja, det er sømmeligt at holde den Kontrakt, vi engang har paadraget os, ligegyldigt hvordan det er gaaet til, at vi har gjort det.” - Men han var knebet udenom og havde hyttet sig og var altsaa ikke den Fører, et ungt Hjerte kunde skænke sin Tro.

{S. 5}

Eli blev en moden Mand, før hint Svares Genialitet gik op for ham. Han holdt sig fjernt fra Nazarereren og hans Folk; han hørte en Dag om, at det var gaaet hans pure Ungdoms Lærer ilde, men det rørte ingen Streng i hans Hjerte. Han blev en flittig og hæderlig Mand, der passede sit Haandværk og betalte sin Skat, som hans Far før ham havde gjort. Men underlig nok, hvergang det nærmede sig Tiden for Skatteopkræverens Besøg, blev hint Jesus-Ord levende for Eli. Og langsomt, langsomt begyndte han at forstaa, at Jesus ikke blot havde svaret snildt, men ogsaa, som saa ofte før, havde givet det Svar, der ikke blot slog til for Dagen i Dag, men slog til for Aartusinder. Et Ja eller et Nej havde klaret denne konkrete Situation, men Jesu Svar havde et langt dybere Sigte, det gjorde et skident Pengespørgsmaal i Nuet til et ophøjet Spørgsmaal om Sjæl og Evighed. Mens Juristens Love lader sig nøje med en plump Retfærdighed, der slumper sig til at afgøre Dagens Problemer, stillede Jesu Ord Menneskesjælen ind i den frugtbare Uvished, der alene fortjener Navn og Liv. Som Eli blev ældre, skimtede han tydeligere Omridsene af de to vældige Riger, et fedtet Spørgsmaal af et Par Intriganter havde faaet Jesus til at løfte Øjnene mod. Eli saa et Par Linier, der tegnede sig, som der ikke havde nogen Mulighed for at tørne sammen, indtil et visst Punkt, hvor de pludselig krydsedes. Han forstod dette saadan, at han maatte være villig til at bøje sig for Kejserens Krav, selv hvor det gik ud

over ham selv, hans egen Beføjelighed og Ærgerrighed, bøje sig for Kejseren {s. 6} just saa længe som denne ikke overskred sin Kompetence og formastede sig ind paa Guds Omraade. Men der hvor Mennesket følte, at nu allierede Kejseren sig med de Magter, der staar Gud imod, med Løgneren, med Uretfærdigheden, med Bespottelsen af det hellige, der tvang Lydigheden mod Gud Mennesket til Oprøret mod hans Fjende. Eli forstod, at hvis Kejseren vil holde sit og Guds Rige ude fra hinandens som to Magter, der ikke kommer hinandens ved, da er der blot Tale om Taktik - og om en Taktik, der maa gennemskues. Han fandt den dybe, æggende og mod Martyriet drivende Sammenhæng, der laa i, at den Mand, der havde sagt: „Giv Kejseren, hvad Kejsers er, og Gud, hvad Guds er”, var den samme, som havde lært sine Disciple at bede: “Dit Rige komme! din Vilje ske, som i Himlen saa ogsaa her paa Jorden!”

Kaj Munk.